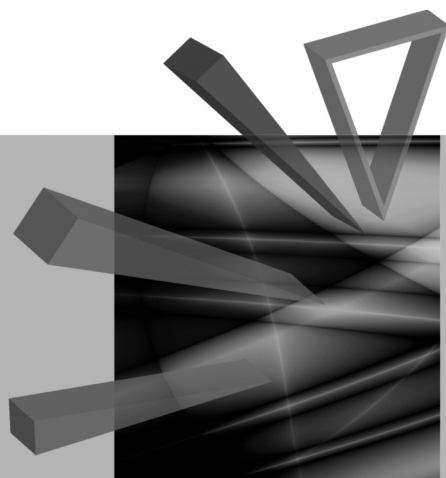

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

243

Gospodarka lokalna w teorii i praktyce

Redaktorzy naukowi
Ryszard Brol
Andrzej Sztando

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Waldemar Budner, Piotr Bury, Janusz Kot, Danuta Stawasz

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl> oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com, a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-280-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Andrzej Sztando: Cele, priorytety i zadania w planowaniu strategicznym rozwoju lokalnego.....	13
Anna Beata Kawka: Wydatki inwestycyjne jako instrument rozwoju lokalnego gmin	27
Franciszek Adamczuk: Stymulowanie lokalnej przedsiębiorczości na obszarze pogranicza – aspekty instytucjonalne i organizacyjne	35
Marta Kusterka-Jefmańska, Bartłomiej Jefmański: Koncepcja metody oceny założeń lokalnych strategii rozwoju na przykładzie procesu konsultacji społecznych w powiecie wałbrzyskim	46
Małgorzata Rogowska: Uwarunkowania rozwoju lokalnego na przykładzie powiatu kłodzkiego	54
Hanna Adamska: Efekty rozwoju lokalnego gminy Kostomłoty po przystąpieniu do Unii Europejskiej	63
Tomasz Bąk: Wpływ emigrantów na gospodarkę lokalną w powiecie leżajskim	71
Dariusz Głuszczyk: Lokalny rynek pracy – ocena z wykorzystaniem materiałów statystycznych Banku Danych Lokalnych na przykładzie miasta na prawach powiatu Jelenia Góra	82
Andrzej Sobczyk: Ocena potencjału rozwoju lokalnego na przykładzie miasta Szczecina oraz gmin powiatu polickiego.....	94
Stanisław Korenik: Procesy i ograniczenia w rozwoju współczesnych miast ze szczególnym uwzględnieniem metropolii.....	106
Emilia Konopska-Struś: Funkcje rzemiosła w rozwoju miasta na przykładzie Wrocławia	116
Magdalena Kalisiak-Mędelka: Funkcjonowanie jednostek pomocniczych (osiedli) w Łodzi. Analiza wyników badania pilotażowego	126
Edward Wiśniewski: Zastosowanie metod taksonomicznych oraz gier kooperacyjnych w analizie zróżnicowania poziomu rozwoju gospodarczego podregionów województwa zachodniopomorskiego.....	134
Marek Kunasz: Regionalne rozgłoszenie radiowe na rynku radiowym w Polsce	144
Ryszard Broł: Układ terytorialny powiatów – propozycje zmian	153
Katarzyna Cheba, Maja Kiba-Janiak: Wykorzystanie analizy czynnikowej do wielowymiarowej oceny jakości miejskich systemów transportowych na przykładzie miast średniej wielkości w Polsce.....	163

Joanna Cymerman, Marcelina Zapotoczna: Gmina jako kreator i beneficjent wartości nieruchomości	173
Artur Myna: Lokalna infrastruktura techniczna a rozwój budownictwa mieszkaniowego – obszar stykowy miasta i gminy podmiejskiej.....	184
Renata Sosnowska-Noworól: Problemy gospodarki odpadami budowlanymi i rozbiórkowymi na przykładzie Dolnego Śląska.....	194
Grzegorz Maśloch: Wybrane problemy realizacji inwestycji w jednostkach samorządu terytorialnego przy udziale środków pomocowych Unii Europejskiej	202
Urszula Markowska-Przybyła: Kapitał społeczny w rozwoju regionalnym i lokalnym	212
Katarzyna Przybyła, Alina Kulczyk-Dynowska: Transgraniczne parki narodowe a kapitał społeczny – na przykładzie KPN i KRNP	222
Bożena Kuchmacz: Lokalne grupy działania jako przejaw aktywności kapitału społecznego	229
Marian Oliński: Współpraca samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi na przykładzie powiatu lidzbarskiego	238
Zbigniew Przybyła, Marian Kachniarz: Instytucjonalne formy współpracy samorządów terytorialnych na przykładzie jeleniogórskiego zespołu miejskiego.....	249
Jacek Chądzyński: Obszary współpracy gmin z sektorem pozarządowym – prezentacja wybranych wyników badań pilotażowych.....	264
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Wpływ fragmentacji politycznej na współpracę między jednostkami samorządu terytorialnego.....	273
Zbigniew Grzymała: W poszukiwaniu modelu zarządzania jednostką samorządu terytorialnego	282
Jarosław Hermaszewski: Decyzje finansowe i inwestycyjne w zarządzaniu jednostką samorządu terytorialnego na przykładzie gminy Sława – praktyczne aspekty	296
Sławomir Kłosowski: Zmiany systemów zarządzania mieszkaniowym zasobem gmin w Polsce po roku 2000	307
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Wykorzystanie metody Project Cycle Management w administracji samorządowej	315
Józef Łobocki: Możliwości wykorzystania instytucji partnerstwa publiczno-prywatnego w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego.....	323
Magdalena Miszczuk: Elementy stymulacyjne w polityce podatkowej wybranych miast.....	333
Paweł Piątkowski: Dług jednostek samorządu terytorialnego w okresie kryzysowym. Kierunki rozwoju	343
Jacek Sierak: Konstrukcja wskaźników zadłużenia a ocena zdolności kredytowej jednostki samorządu terytorialnego	352

Tomasz Uryszek: Struktura dochodów gmin w Polsce a ich samodzielność dochodowa.....	362
Wiesława Cieślewicz: Rozwój specjalnych stref ekonomicznych w Polsce ...	372
Tomasz Kołakowski, Andrzej Raszkowski: Badanie efektywności pomocy publicznej udzielonej przez samorządy inwestorom zagranicznym na przykładzie WSSE „INVEST-PARK”	383
Wioleta Palewska: Funkcjonowanie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” w otoczeniu lokalnym – aspekt społeczny (oddziaływanie strefy na wałbrzyski rynek pracy)	398
Maciej Popławski: Wpływ Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na rozwój gospodarczy podregionu legnickiego	406
Andrzej Raszkowski: Promotion mix w strategii promocji miasta.....	417
Elżbieta Nawrocka: Działania innowacyjne podmiotów gospodarczych a problem wiedzy niedoskonałej	426
Dariusz Zawada: Walory użytkowe jako czynnik konkurencyjności miasta	439
Natalia Bartkowiak, Walenty Pocza: Przestrzenne zróżnicowanie aktywności władz lokalnych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na obszarach wiejskich Wielkopolski.....	453
Karol Krajewski: Znaczenie rynków rolnych w rozwoju gospodarki lokalnej i ożywieniu małych miast.....	464
Stefan Zawierucha: Badania ankietowe w procesie identyfikacji struktury funkcjonalnej gminy. Kilka uwag metodologicznych.....	473
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Dynamika rozwoju gmin wiejskich województwa mazowieckiego	484
Jarosław Uglis: Miejsce agroturystyki w dywersyfikacji gospodarki wsi	495
Mirosław Struś, Bogusław Wijatyk: Program Odnowa Wsi jako instrument aktywizacji obszarów wiejskich.....	505
Dagmara Dziewulska, Michał Gawlikowski, Paweł Łazarewicz, Natalia Sochacka: Sondażowa diagnoza jakości administracyjnej obsługi klientów w gminnych strukturach samorządowych na przykładzie Urzędu Miejskiego w Przemkowie	515

Summaries

Andrzej Sztando: Objectives, priorities and tasks in local development strategic planning	26
Anna Beata Kawka: Capital expenditures of communes as an instrument of local development	34
Franciszek Adamczuk: Stimulating of local entrepreneurship on borderland: institutional and organizational aspects	45

Marta Kusterka-Jefmańska, Bartłomiej Jefmański: The concept of the assessment method of the assumptions of local strategies development on the example of the process of social consultations in Wałbrzych county	53
Małgorzata Rogowska: Determinants of local development on the example of Kłodzko district.....	62
Hanna Adamska: Effects of local development of Kostomłoty community after joining the European Union.....	70
Tomasz Bąk: The impact of economic emigrants on the local economy in Leżajsk county.....	81
Dariusz Głuszczyk: Local labour market – an assessment using statistical data of the Local Data Bank on the example of the city and district of Jelenia Góra.....	93
Andrzej Sobczyk: Evaluation of the potential of local development on the example of Szczecin and Police district.....	105
Stanisław Korenik: Processes and barriers in the development of contemporary cities with special emphasis on metropolis.....	115
Emilia Konopska-Struś: Functions of craft in the development of the city on the example of Wrocław.....	125
Magdalena Kalisiak-Mędelska: Activity of auxiliary units in Łódź according to their bodies. Analysis of pilot survey.....	133
Edward Wiśniewski: Application of taxonomic methods and cooperation games in the analysis of employment differentiation of subregions of West Pomerania Voivodeship.....	143
Marek Kunasz: Public regional broadcasting stations on the radio market in Poland.....	152
Ryszard Broł: Network of counties – changes proposal.....	162
Katarzyna Cheba, Maja Kiba-Janiak: Use of factor analysis for multidimensional evaluation of quality of city transport systems on the example of medium-sized cities in Poland.....	172
Joanna Cymerman, Marcelina Zapotoczna: Borough as a creator and beneficiary of property value.....	183
Artur Myna: Local technical infrastructure and development of housing construction – the adjoining area of town and rural municipality.....	193
Renata Sosnowska-Noworól: The problem of construction and demolition waste management on the example of Lower Silesia.....	201
Grzegorz Maśloch: Selected problems of the implementation of an investment project in self-government units using the foreign aid budget of the European Union.....	211
Urszula Markowska-Przybyła: Social capital in regional and local development.....	221
Katarzyna Przybyła, Alina Kulczyk-Dynowska: Cross-border national parks and social capital – on the example of KPN and KRNAP.....	228

Bożena Kuchmacz: Local action groups as a manifestation of social capital activity	237
Marian Oliński: Cooperation between local government and non-governmental organizations – Lidzbark county case study	248
Zbigniew Przybyła, Marian Kachniarz: Institutional forms of cooperation of local government on the example of Jelenia Góra urban area.....	263
Jacek Chądzyński: Areas of co-operation between communities and non-governmental sector – presentation of selected results of pilot study.....	272
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Impact of political fragmentation on cooperation among local governments	281
Zbigniew Grzymała: In seeking the model of self-government management	295
Jarosław Hermaszewski: Financial and investment decisions in local government management based on the example of Sława administrative unit – practical aspects	306
Sławomir Kłosowski: Changes of local authorities property management systems after the year 2000	314
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Project cycle management method application in the local government administration	322
Józef Łobocki: The possibilities of the utilization of Public-Private Partnership Tools in the process of managing of local government units	332
Magdalena Miszczuk: Stimulating elements in tax policy of selected cities .	342
Paweł Piątkowski: Public debt of local authorities after crisis. The directions of development.....	351
Jacek Sierak: The construction of indicators of indebtedness and the assessment of the creditworthiness of self-government units	361
Tomasz Uryszek: Revenue structure of communes in Poland and their fiscal autonomy	371
Wiesława Cieślewicz: Special economic zones development in Poland.....	382
Tomasz Kołakowski, Andrzej Raszkowski: Efficiency analysis of state aid granted by local government to foreign investors located in Wałbrzych SEZ “INVEST-PARK”	397
Wioleta Palewska: Functioning of Wałbrzych Special Economic Zone “INVEST-PARK” in local environment social aspect (the effect of the zone on Wałbrzych labour market).....	405
Maciej Popławski: The influence of Legnica Special Economic Zone on the economic development of the Legnica subregion	416
Andrzej Raszkowski: Promotion mix in the strategy of town promotion.....	425
Elżbieta Nawrocka: Innovative activities of economic entities and problems of imperfect knowledge	438
Dariusz Zawada: Usable qualities as a factor of towns’ competitiveness	452
Natalia Bartkowiak, Walenty Poczta: Activity of local authorities from Wielkopolska Voivodeship in the acquisition of UE funds.....	463

Karol Krajewski: The role of agrifood markets in local market development and the revival of small towns.....	472
Stefan Zawierucha: Survey research in the process of identification of functional structure of commune. Some methodological remarks	483
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Development dynamics of rural communes in Masovian Voivodeship.....	494
Jarosław Uglis: Agritourism in rural economy diversification.....	504
Mirosław Struś, Bogusław Wijatyk: The Revival of the Village as the instrument of country areas activation.....	514
Dagmara Dzięwulska, Michał Gawlikowski, Paweł Łazarewicz, Natalia Sochacka: A survey diagnosis of administrative quality of customer service in communal authorities on the example of the municipal office in Przemków	524

Stefan Zawierucha

Wójt Gminy Marciszów

BADANIA ANKIETOWE W PROCESIE IDENTYFIKACJI STRUKTURY FUNKCJONALNEJ GMINY. KILKA UWAG METODOLOGICZNYCH

Streszczenie: Postulując precyzję w badaniach naukowych, w których ich wynik określony jest przecież jakością pozyskanych danych, artykuł wskazuje na możliwość zastosowania badań ankietowych, szczególnie w tych zakresach, których nie obejmuje statystyka publiczna lub też jest ona niewydolna. Supozycję taką autor prezentuje na tle innych metod badania struktury funkcjonalnej i bazy ekonomicznej gmin. Jednocześnie wskazuje na praktyczne możliwości wdrożenia niektórych prezentowanych tu rozwiązań. Zaznacza jednak, że – zgodnie ze wspomnianym postulatem precyzji (jak i dla niego) – wskazówki te muszą znaleźć swe dokładne miejsce w metodologii realizowanych badań.

Słowa kluczowe: metody identyfikacji oraz pomiaru struktury funkcjonalnej, badania ankietowe, precyzja w badaniach społecznych.

Informacje, jakie zdobywamy za pomocą empirycznych badań naukowych, konstruują określony zasób wiedzy, pozwalającej na weryfikację przyjętych hipotez i z której „*ex post*” wyprowadza się pierwsze lub ostateczne konstatacje, opisy, tworzy nowe hipotezy i formuluje koncepcje teoretyczne” [Daniłowicz, Sztabiński 1990, s. 167]. W naukach społecznych empiryzm badań – z natury rzeczy – odbiega od niektórych paradygmatów, wywodzących się z nauk przyrodniczych, choćby ze względu na takie czynniki, jak zasięg wniosków indukcyjnych, skuteczność metod działania wprowadzonych z uogólnień czy stosowalność (o czym szerzej w: [Ossowski 1983]). Mimo to (i niezależnie od skutków) empiryczne nauki społeczne kształtują swe postulaty według wzorów nauk przyrodniczych, co dotyczy nie tylko metod badawczych (czy też bardziej lub mniej ogólnych kryteriów naukowości), ale – wydawać się może, że paradoksalnie – również zastosowań praktycznych. Zasadniczym dążeniem, jakie należy mieć tu na myśli, jest postulat precyzji, szczególnie w zakresie pozyskiwania danych, o czym mowa jest poniżej.

Z wymiarem praktycznym powyższego postulatu zetknął się każdy badacz struktury funkcjonalnej, korzystający z pośrednich metod identyfikacji i pomiaru. Zauważyć przy tym należy, że struktura funkcjonalna od dawna stanowi przedmiot

analiz, jednak większość publikacji poświęcona jest analizie ośrodków większych, podczas gdy te małe budzą zainteresowanie mniejsze. Badań dotyczących struktury funkcjonalnej gmin jest znacznie mniej. Przyczyn takiego stanu rzeczy upatrywać trzeba m.in. w odmiennej roli ośrodków usytuowanych na różnych poziomach hierarchicznych sieci osadniczej kraju i ich znaczenia dla procesów rozwoju społeczno-gospodarczego. Ze względu na swą złożoność struktury funkcjonalne wielkich jednostek osadniczych stanowią większe wyzwanie, wymagające stosowania bardziej zaawansowanych procedur badawczych. Skutki przemian systemowych, jakie dokonały się na przełomie lat 90. ubiegłego wieku, przejawiały się również w przestrzeni jednostek mniejszych, których struktura działalności gospodarczej ulegała w nowych uwarunkowaniach zasadniczym przeobrażeniom [Marszał 2007, s. 78].

W związku z opisanymi poniżej trudnościami, związanymi z badaniem struktury funkcjonalnej, warto zwrócić uwagę na możliwość praktycznego wykorzystania znanej i powszechnie stosowanej w badaniach społecznych metody badań ankietowych. Postawa taka nakazuje tu wypowiedzieć się w kwestiach fundamentalnych, czyli:

- Dlaczego i w którym momencie zastosować należy tę metodę?
- Mając na uwadze powyższe, jakie są zalety i wady jej stosowania?
- Jakie powinny być cechy optymalnie skonstruowanego narzędzia badawczego?
- Do kogo ją kierujemy, zatem co i w jaki sposób chcemy za pomocą tego narzędzia badać?
- Czy metoda ta spełnia postulowane powyżej kryterium precyzji?

Odpowiedzi na te pytania wymagają nakreślenia zarysu badanej problematyki. W tym celu przypomnijmy kanony, którymi kieruje się metodologia badań społecznych. Zauważyć jednak przy tym trzeba, że pomimo rozległej literatury dyscyplina ta daleka jest od uporządkowania. Rozbieżności występują już na poziomie zasadniczych ustaleń terminologicznych – samo definiowanie ankiety dotyczy: kwestionariusza, który może posłużyć do badań bez udziału pośrednika, badań (ankietowych) przy użyciu odpowiedniego kwestionariusza, techniki badawczej, posługującej się w badaniu kwestionariuszem [Olechnicki, Załęcki 1997, s. 20]. Nowak, definiując ankietę, odsyła do badań sondażowych [Nowak 1985, s. 479], Okoń zaś pojmuje ją jako „...badanie zjawisk masowych na podstawie odpowiednio opracowanego kwestionariusza (niekiedy sam kwestionariusz ankiety nosi miano ankiety lub kwestionariusza ankiety)” [Okoń 1984, s. 22].

Zwrócić też należy uwagę, że rozbieżności terminologiczne występują nie tylko na rodzimym gruncie. Sformułowanie „ankieta” pochodzi z języka francuskiego, w którym *enquête* oznacza „zebranie świadectw w celu wyjaśnienia problemów wymagających rozstrzygnięcia” [Lutyński 2000, s. 135] lub też „zbieranie materiałów w terenie” [Kubiak, Przybyłowska i Rostocki 1998, s. 51]. Natomiast w języku angielskim termin „ankieta” nie jest używany, a na badania znane u nas jako „ankietowe” mówi się *survey*. W brytyjskim „Słowniku socjologii” przeczytamy, że badania surveyowe są „...zbieraniem informacji o jednostkach lub zbiorowościach

z wykorzystaniem wywiadu lub kwestionariusza ankiety pocztowej. Informacje są uzyskiwane bezpośrednio od osób badanych i opracowywane za pomocą analizy statystycznej. Survey jest szeroko stosowany w socjologii i stanowi alternatywę dla metody eksperymentalnej lub obserwacji uczestniczącej. Badania surveyowe zwykle są przeprowadzane na próbie wylosowanej z szerszej populacji, a wnioski z badań rozszerza się na tę populację z określonym stopniem dokładności” [Kubiak, Przybyłowska i Rostocki 1998, s. 51]. W języku polskim pojęcie ankiety jest wieloznaczne i odnosi się do wszelkich analiz i badań, w których wykorzystuje się dane pochodzące od osób poinformowanych, różnych instytucji itp. [Lutyński 2000, s. 135]. Warto też zauważyć, że w rodzimej literaturze, zwłaszcza w obszarze socjologii, dominują tendencje do ograniczenia zakresu stosowania tego terminu do niektórych technik otrzymywania materiałów oraz związanych z nimi środków badania.

Według Lutyńskiego zasadne jest „używanie nazwy *ankieta* na oznaczenie grupy technik standaryzowanych, w których badacz otrzymuje materiały w procesie wzajemnego komunikowania się z innymi osobami odpowiadającymi pisemnie na jego pytania” [Lutyński 1968, s. 63]. Mamy tu zatem do czynienia z formą komunikowania się, która z procesu badawczego wyłącza osobę ankietera. Nie każdy jednak rodzaj ankiety nadaje się do badań jednostek osadniczych. Kubiak, Przybyłowska i Rostocki [1998, s. 53] do najczęściej stosowanych technik ankietowych zaliczają:

1. Ankietę pocztową (kwestionariusz wysyłany jest pocztą i w taki sam sposób zwracany);
2. Ankietę prasową (kwestionariusz publikowany jest w prasie, zwracany zaś pocztą);
3. Ankietę dołączoną do kupowanych towarów konsumpcyjnych;
4. Ankietę rozdawaną (badacz lub osoba przez niego upoważniona rozdaje kwestionariusze, następnie zbiera wypełnione);
5. Ankietę telefoniczną, radiową (tekst przekazany zostaje przez media, a odpowiedzi zwracane pocztą);
6. Ankietę audytoryjną (respondenci, zwykle zebrani w jakimś pomieszczeniu, wypełniają kwestionariusz pod kontrolą badacza);
7. Ankietę ogólnie dostępną (kwestionariusz wyłożony jest w określonym miejscu publicznym, zwrot zaś następuje zwykle do urny).

Mając na uwadze rewolucję, jaką w życiu społecznym wywołało rozpowszechnienie technologii informacyjnych, do wymienionej powyżej kafeiterii z całą pewnością należy dodać ankietę internetową. Technikę tę rozpatrywać należy dwojako:

1. Ankieta, której kwestionariusz wysyłany jest poprzez sieć, docelowo na internetową skrzynkę pocztową. Jest to zatem jedynie mutacja ankiety pocztowej. Co więcej, ankieta określona powyżej jako „rozdawana” także jest ludzko podobną techniką, a różnica polega jedynie na sposobie dotarcia do respondenta i odbioru wypełnionego kwestionariusza. Naturalnie, różny jest tzw. współczynnik zwrotu (określany stosunkiem liczby przekazanych kwestionariuszy do liczby zwrotu prawidłowo wypełnionych);

2. Ankieta realizowana w sieci. W badaniach tego typu respondentami są internauci. Rozwój i zastosowanie nowych środków komunikowania się stwarza konieczność wypracowania nowej metodologii nadań, której zręby powstały na już wypracowanych wzorcach.

Dla praktycznego wykorzystania analizowanych tu zagadnień pamiętać warto, że powyższe techniki można też łączyć. W badaniach należy również wykorzystywać inne narzędzia komunikowania się, takie jak np. telefony z ich coraz bardziej różnicującymi się funkcjami, a nade wszystko wspomnianą pocztę elektroniczną. Niezależnie od zastosowanej techniki, przy precyzyjnym ustaleniu założeń badawczych, ankieta stwarza możliwość zastosowania procedur, które ze względu na swego rodzaju uniwersalność mogą być użyte w relatywnie szerokim zakresie [Sztabiński 1968, s. 43]. Także w badaniu struktury funkcjonalnej, przy czym – jak wykazano powyżej – badanie ankietowe postrzegane jest tu jako metoda wspomagająca inne metody identyfikacji i pomiaru rzeczzonej struktury.

W literaturze przedmiotu znaleźć można kilka metod identyfikacji i pomiaru struktury funkcjonalnej. Bazują one na analizie zatrudnienia, gdyż funkcje jednostek osadniczych „...są najogólniejszym wyrazem wielkości, struktury oraz charakteru i znaczenia ich bazy ekonomicznej” [Suliborski 2010, s. 5]. Ze względu na stosowane obecnie metody gromadzenia danych statystycznych należy jednak używać określenia „analiza pracujących” [Maciejuk, Zapart 2006, s. 85]. W innych źródłach nazywa się ją także „analizą zatrudnienia” [Brol, Maj, Strahl 1990, s. 73]. Umożliwia ona określenie roli miasta, gminy czy regionu, jaką pełnią w gospodarce narodowej w sensie produkcyjnym. Dzięki temu, że analiza ta naświetla zagadnienie przez pryzmat pracujących (a więc ludność funkcjonalnie związaną z danym działem zagospodarowania), również jej wyniki mają ogólniejszy, społeczno-ekonomiczny charakter [Brol, Maj, Strahl 1990, s. 73].

Wśród metod identyfikujących strukturę funkcjonalną większość wywodzi się z teorii rozwoju miast, które adaptowane są na potrzeby badawcze gmin czy innych jednostek terytorialnych [Maciejuk, Zapart 2006, s. 85]. Fundamentalne znaczenie miały tu prace Dziewońskiego, który stał na stanowisku, iż typologia funkcjonalna (miast) zasadza się zarówno na klasyfikacji i analizie charakteru funkcji miasta (*sensu stricto*), jak i klasyfikacji działalności lokalnej [Dziewoński 1971, s. 14], czy też na „analizie domkniętej części życia i gospodarki miejskiej” [Przybyła 2010, s. 37]. Dziewoński postulował, aby za podstawę typologii przyjąć analizę zróżnicowań w sferze poniższych kwestii [Dziewoński 1971, s. 14]:

- Przeważającej techniki, a także dominującej formacji społecznej, wyznaczającej etap rozwoju społeczności, której część stanowi analizowana jednostka osadnicza (u Dziewońskiego jest nią miasto);
- Struktury obecnych funkcji miasta, wyrażającej aktualne dostosowanie gospodarki miasta do ogólnych potrzeb społeczeństwa, a także możliwości środowiska geograficznego;

- Wielkości oraz podstawowej struktury przestrzennej miasta. Mierzone są one liczbą ludności i podstawową organizacją jej rozmieszczenia;
- Poziomu warunków bytowania ludności;
- Etapu rozwoju badanego miasta, który określa dynamika wzrostu w przekroju czasu, dla którego przeprowadzana jest analiza (jak również w okresach poprzedzających).

Metody identyfikacji i pomiaru struktury funkcjonalnej, przyjmujące jako miernik funkcji liczbę zatrudnienia, podzielić można na (za: [Brol, Maj, Strahl 1990, s. 73]):

- Metodę identyfikującą strukturę zatrudnienia ze strukturą funkcjonalną. Polega ona na analizie struktury zatrudnienia (jednostki osadniczej czy terytorialnej), bez uwzględniania różnic pomiędzy zatrudnionymi na „użytek” badanej jednostki czy też „użytek” obszaru wykraczającego poza nią (np. regionu, kraju). Metoda ta nie identyfikuje specjalizacji funkcjonalnej jednostki w ramach sieci osadniczej;
- Metody badające „centralność” (jednostki osadniczej) wobec jej zaplecza. W szczególności (przy identyfikacji i pomiarze funkcji miast) mają one zastosowanie „jako metody pozwalające na *wykrycie* przyczyn ukształtowania się aktualnej sieci miast” oraz jako „metody planowania rozwoju sieci osiedli miejskich” [Brol, Maj, Strahl 1990, s. 78].
- Metody wyodrębniające funkcje endo- i egzogeniczne. Zasadzają się one na koncepcji bazy ekonomicznej miasta.

Baza ekonomiczna jest pojęciem utożsamianym z nadwyżką pracowników o charakterze egzogenicznym, sformułowanym po raz pierwszy na początku XIX w. przez niemieckiego ekonomistę i socjologa W. Sombarta. Twierdził on, że warunkiem powstania i rozwoju miast jest tworzenie się w określonych regionach nadwyżek produktów rolnych stanowiących podstawę do wyżywienia ludności miejskiej. W kontekście rozwoju miast Sombart podkreślał znaczenie zasobów naturalnych oraz rozwoju społeczno-gospodarczego ich zaplecza [Dacko 2007, s. 57–58]. Jako pierwszy dokonał też podziału ludności miasta na dwie grupy: tzw. twórców miast (ludność egzogeniczną) oraz wypełniających miasta (ludność endogeniczną), przypisując podstawowe znaczenie miastotwórcze pierwszej grupie i niejako marginalizując znaczenie grupy endogenicznej [Dziewoński 1971]. Koncepcja ta zyskała zainteresowanie przedstawicieli innych nauk społecznych, stanowiąc koncepcję alternatywną objaśniającą rozwój ośrodków miejskich w stosunku do teorii ośrodków centralnych.

Metody identyfikacji i pomiaru bazy ekonomicznej miasta dzielą się na dwie grupy, gdzie jako kryterium delimitacji przyjmuje się formę kontaktu z badanym fragmentem rzeczywistości. Wyróżniamy zatem metody bezpośrednie i pośrednie.

Już Dziewoński zwracał uwagę, że w praktyce jedynym miernikiem bazy ekonomicznej jest liczba zatrudnionych w poszczególnych rodzajach działalności, co jednak powoduje liczne trudności metodologiczne, albowiem podział zatrudnionych

na grupy: endogeniczną oraz egzogeniczną, nader często przebiega przez badane przedsiębiorstwo, które część swoich towarów czy usług sprzedaje wewnątrz lokalnej społeczności, a część poza nią. Wskutek tego rzetelny pomiar grup o charakterze endo- i egzogenicznym urasta do szczegółowego i niezwykle pracochłonnego badania sprzedaży towarów i usług w każdym przedsiębiorstwie na badanym obszarze i na podstawie wyników tego badania – ustalenia proporcji pomiędzy obiema grupami. Metoda ta, określana jako „odbicie sprzedaży w zatrudnieniu”, daje najdokładniejsze wyniki [Dacko 2007, s. 58]. Nie jest ona często stosowana z kilku względów. Przede wszystkim jest niezwykle pracochłonna. Jest też kosztowna, a przy badaniach na nieco szerszą skalę wymaga rozbudowanego zespołu badawczego. Implikuje to dalsze trudności, gdyż sposób ustalenia wielkości grup endo- i egzogenicznych uzależniony jest od przyjętych założeń badawczych. Przybyła podaje następujący przykład: wielkość produkcji wyważanej na rynek lokalny i rynki zewnętrzne proporcjonalnie można przenieść na liczbę zatrudnionych. Sumując wyniki, otrzymamy wielkości obu grup w danej jednostce osadniczej. Innym sposobem jest zaliczenie poszczególnych przedsiębiorstw do grupy endogenicznej lub egzogenicznej, co następnie jest podstawą do zsumowania zatrudnionych tam pracowników i ustalenia wielkości obu grup. Należy dodać, że w niektórych przypadkach, z pomocą bezpośredniej obserwacji, trudno jest podjąć decyzję o zaliczeniu konkretnej jednostki do określonej grupy. Stwierdzić więc można, że badania przeprowadzane metodami bezpośrednimi są obciążone w pewnej mierze subiektywizmem, a co za tym idzie, wyniki uzyskiwane za pomocą tych metod w różnych miastach, przez różne zespoły badaczy, nie mogą być ze sobą porównywane [Przybyła 2010, s. 46]. Przydatność metod bezpośrednich sprawdza się głównie w badaniu pojedynczej gminy (czy miasta).

Metody pośrednie stosowane są w badaniach porównawczych obejmujących większą liczbę jednostek osadniczych (czy terytorialnych). Celem ich jest dostarczenie podstawy do analizy zróżnicowań [Walkiewicz 2010, s. 10]. Metody te wypracowane zostały w reakcji na niedoskonałości, jakimi cechują się metody bezpośrednie. Metody pośrednie są wprawdzie mniej od nich precyzyjne, ale jednocześnie zdecydowanie mniej pracochłonne i kosztowne, a uzyskane przy ich użyciu wyniki są porównywalne. Jak zauważył Jerczyński, polegają one na porównywaniu aktualnej struktury zatrudnienia poszczególnych jednostek osadniczych ze strukturą zatrudnienia uznaną za wzorzec [Jerczyński 1973, s. 38].

W literaturze przedmiotu pośrednie metody pomiaru wielkości bazy ekonomicznej zwykle dzielone są na dwie grupy:

1. Metody opierające się na wskaźniku lokalizacyjnym. Zaliczyć do nich można:

- metodę wskaźnika nadwyżki pracowników (metoda reszt),
- metodę współczynnika lokalizacji (metoda współczynnika Florence’a);

2. Metody najmniejszych zapotrzebowań, bazujące na stałej, najmniejszej wielkości grupy endogenicznej. Zaliczyć do nich można:

- metodę najmniejszych zapotrzebowań opartą na wielkościach bezwzględnych minimalnych,
- metodę najmniejszych zapotrzebowań opartą na wielkości „K”.

Istota metod wskaźnika lokalizacji sprowadza się do uchwycenia przestrzennych związków pomiędzy jednostkami osadniczymi (czy terytorialnymi, za jakie należy uznać także gminy) tworzącymi zbiór jednostek badawczych. Pomiaru tych powiązań dokonuje się przez porównania dwóch struktur, z których jedna dotyczy badanej jednostki, druga zaś – przyjętej wielkości globalnej. Za najdoskonalszą spośród metod opartych na wskaźniku lokalizacji uważa się „metodę reszt”, zwaną też „metodą nadwyżki pracowników”. Znajduje ona szerokie zastosowanie przy identyfikacji i pomiarze funkcji ponadlokalnych w jednostkach przestrzennych [Brol, Maj, Strahl 1990, s. 75].

Metody najmniejszych zapotrzebowań opierają się na założeniu, że dla poszczególnych rodzajów działalności istnieją pewne minimalne wielkości zatrudnienia, niezbędne do tego, by ludność danej jednostki zaopatrzyć w produkty poszczególnych branż. W metodach najmniejszych zapotrzebowań początkowo ustala się minimum niezbędne do zaspokojenia potrzeb własnych ludności miasta. Różnica pomiędzy metodą najmniejszych zapotrzebowań opartą na „wielkościach bezwzględnych minimalnych” i metodą najmniejszych zapotrzebowań opartą na „wielkości K” sprowadza się do odmiennego sposobu wyznaczenia tego minimum [Przybyła 2010, s. 49]. W stosunku do „metody reszty” metody najmniejszych zapotrzebowań zaniżają i stabilizują wielkość grupy endogenicznej [Brol, Maj, Strahl 1990, s. 77].

Zastosowanie metod pośrednich – pomimo niekwestionowanych zalet – cechuje się także licznymi wadami. W praktyce badawczej do najbardziej uciążliwych należy dostępność oraz jakość danych statystycznych. Zasadą jest, że im mniejsze struktury zamierzamy badać, tym trudniej uzyskać dane z BDR. Wiele informacji jest utajnionych, co wynika z konieczności zapewnienia tajemnicy statystycznej¹. Przepisy art. 38 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej² zakazują bowiem udostępniania dokumentów pozwalających na identyfikację osób lub podmiotów gospodarczych oraz danych statystycznych uzyskiwanych w procesie badań i analiz statystycznych, które mogą doprowadzić do identyfikacji osób lub podmiotów. Niestety, zdarza się też, że niektóre dane opracowane są w sposób na tyle niechlujny, że badacz staje przed koniecznością samodzielnej ich weryfikacji. Dlatego w samodzielnych badaniach zasadne niekiedy bywa pozyskiwanie informacji, którymi teoretycznie dysponować powinien GUS i jego placówki.

Inną słabością jest fakt, że dane statystyczne o strukturze zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej nie obejmują pracujących w tych podmiotach gospodarczych, które zatrudniają do 9 osób. Badając strukturę funkcjo-

¹ Zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (DzU nr 88, poz. 437 z późn. zm.).

² DzU nr 88, poz. 437 z późn. zm.

nalną gmin, zwłaszcza wiejskich, gdzie w strukturze działalności gospodarczej często dominują mikroprzedsiębiorstwa, uzyskamy obraz mocno zniekształcony. Jest to niezwykle istotny problem metodologiczny, który w znacznej części rozwiązać można, stosując dodatkowe badanie ankietowe. Badacz (zespół badawczy) rozstrzygnąć musi, do kogo skierować ankietę: do urzędu gminy czy do przedsiębiorstw? A może skonstruować inne narzędzie badawcze, kwestionariusz wywiadu i przeprowadzić bezpośrednie wywiady w tych firmach, od których dane chcemy pozyskać? Za przyjęciem pierwszego rozwiązania, wyboru gminy jako respondenta, przemawia kilka przyczyn. Niektóre z nich omówiono już powyżej: wymagają zaangażowania większego zespołu, są pracochłonne i kosztowne, chociaż przy przestrzeganiu założonych rygorów badawczych i zastosowaniu standaryzowanego kwestionariusza zapewnić można porównywalność wyników. Jednak badając strukturę funkcjonalną nawet jednej czy kilku gmin, musimy pamiętać, że przedsiębiorstwa w sytuacji, kiedy są nieprzymuszone, często nie chcą udzielać jakichkolwiek informacji o sobie. W praktyce gospodarczej zdarza się nawet, że te podmioty, których obowiązkiem jest publikacja sprawozdań finansowych w Monitorze Polskim B lub Monitorze Spółdzielczym, czynią to w sposób mało czytelny nawet dla biegłych rewidentów. Zdarzyć się też może sytuacja odwrotna, co powiązać można m.in. z wystąpieniem tzw. efektu ankietarskiego (jest to uzależnienie rodzaju odpowiedzi od cech osób wchodzących w kontakt z respondentami), gdzie respondent odpowiedzi udziela chętnie, lecz odbiegają one od stanu faktycznego. Fakt, że w przypadku kwestionariusza ankiety oddziaływanie pomiędzy badaczem a respondentami ma bardzo ograniczony zakres, powoduje, że do ankiety nie stosuje się pojęcia wspomnianego powyżej efektu ankietarskiego [Lutyński 2000, s. 232].

Mając na uwadze powyższe ograniczenia, rozważyć należy realizację badań ankietowych na poziomie urzędu gminy. W strukturze organizacyjnej każdego z tych urzędów w Polsce znajdują się komórki (referaty, działy) zajmujące się zagadnieniami związanymi z działalnością gospodarczą mieszkańców. Do głównych ich zadań należy ewidencja działalności gospodarczej osób fizycznych, przyjmowanie wniosków o dokonanie wpisu lub zmiany wpisu, wydawanie zaświadczeń o wpisie do ewidencji, decyzji o wykreślenie z ewidencji, ale też udzielanie informacji o prowadzonej ewidencji różnym instytucjom. Komórki te coraz częściej otrzymują także inne zadania z zakresu obsługi gminy i jej mieszkańców. Tam też można uzyskać najwięcej informacji na temat zatrudnienia w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie gminy. Wprawdzie nie gromadzą one danych dotyczących liczby pracujących, ale – zwłaszcza w gminach małych oraz w gminach wiejskich – pracownicy tych działów posiadają wiedzę w tym zakresie. Potrafią również z dużą dokładnością podać dość precyzyjną informację o tym, ilu pracowników zatrudnionych jest na terenie gminy w poszczególnych sekcjach PKD. Zwykle będą to dane przybliżone, dlatego ważne jest ustalenie zakresu błędu statystycznego.

Kolejnym istotnym czynnikiem jest porównanie uzyskanych danych z tymi, które są osiągalne w publicznej statystyce. Badania ankietowe mogą mieć charak-

ter zarówno pośredni, jak i bezpośredni. Kiedy realizujemy je w urzędach gmin, są one pośrednie. W tej sytuacji wspierają one również inne pośrednie metody badania bazy ekonomicznej. Na przykład przy badaniu metodą nadwyżki pracowników ankiet realizowana na poziomie urzędów gmin spełnić może funkcje pomocnicze przy określeniu liczby pracujących w podmiotach gospodarczych zatrudniających średniorocznie do 9 pracowników oraz w tych podmiotach, które ze względu na tajemnicę statystyczną nie są wykazywane w statystyce publicznej. Zastosowania badań ankietowych w badaniu struktury funkcjonalnej gmin należy więc starać się upatrywać w obszarach, których nie możemy zbadać, korzystając z dostępnych już danych. W rzeczywistości bowiem badanie struktury funkcjonalnej jednostek małych, takich jak na przykład gminy, zwłaszcza wiejskie, z pominięciem mikroprzedsiębiorstw oraz tych, których danych (ze względu na tajemnicę) statystyczną nie ujawniono, należałoby pozbawić waloru naukowości. Portal e-Gospodarka.pl³, powołując się na dane GUS, podał, że w roku 2009 liczba pracujących w najmniejszych przedsiębiorstwach wyniosła 3526,8 tys. osób. Natomiast bankier.pl, który z kolei powołał się na doniesienia Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, doniósł, że w gruncie rzeczy to nie wiemy, ile w Polsce jest przedsiębiorstw, zwłaszcza tych najmniejszych. Dane Rejestru Gospodarki Narodowej „nie przystają do rzeczywistości”, sam REGON zaś jest „olbrzymim śmietnikiem, który jest szkodliwy – powoduje, że za dobrą monetę przyjmowane są informacje nieprawdziwe”⁴. Poza szkodliwością takiej sytuacji dla gospodarki stan taki jest niekorzystny także dla nauki. Stwierdzenie, że instytuty, zespoły badawcze czy pojedynczy badacze pracują, opierając się na tych danych, które są dostępne publicznie, należy poddać krytyce. Rzetelność badawcza nakazuje bowiem uzupełnić brakujące informacje, wykorzystując w tym celu bardziej zróżnicowany zestaw metod. Ankietę może stanowić uzupełnienie badawczego instrumentarium. Konstruując narzędzie badawcze, warto też pamiętać, że zastosowane w nim rozwiązania wynikać mają z przyjętych założeń i są udziałem dokładnie przemyślanej ścieżki badawczej.

Analizując zalety i wady badań ankietowych, wskazać należy na ich popularność. Jest to zarówno zaleta, jak i wada. Zaleta, gdyż popularyzacja tej metody pozytywnie oddziałuje na świadomość społeczną oraz otwartość zarówno w sytuacji badawczej, jak i wobec osoby badacza. Niestety, popularność omawianych badań powoduje też duże zniechęcenie nimi tych osób czy instytucji, które nazbyt często występują jako respondenci. Oddziałuje to znacznie na liczbę odmów wzięcia udziału w badaniach kolejnych.

Między innymi z tego powodu pojawia się kluczowy problem: jak przekonać pracowników urzędów gmin do wypełnienia kwestionariusza ankiety?

³ <http://www.egospodarka.pl/tematy/mikroprzedsiębiorstwa> [17.08.2011].

⁴ <http://www.bankier.pl/wiadomosc/IBnGR-nie-wiadomo-ile-w-Polsce-jest-przedsiębiorstw-2156992.html> [17.08.2011].

Wiele instytucji badawczych wspiera swoje badania poprzez różnego rodzaju gratyfikacje dla ankietowanych. Stawia to duże instytuty w znacznie lepszej pozycji, aniżeli pojedynczych badaczy, pozbawionych dużego zaplecza. Nie oznacza to jednak, że ci ostatni w terenie nie mogą wyróżnić swoich badań spośród licznych innych badań ankietowych, których kwestionariuszami są „zasypanywane” – z prośbą o wypełnienie – sekretariaty wspomnianych urzędów gmin. Ciekawym rozwiązaniem może być wykorzystanie relacji pionowych i poziomych. Relacje te raczej nie powinny dotyczyć zależności formalnej, zwłaszcza że samorządy lokalne cechują się wysokim stopniem niezależności. Skoncentrować się można na zależnościach nieformalnych i budowaniu relacji. Ponadto znaczenie realizowanych badań oraz osobę badacza znakomicie uwiarygodnić może współpraca z instytucjami publicznymi. W szczególności wymienić tu można współpracę z samorządami lokalnymi (relacje poziome), urzędami wojewódzkimi, marszałkowskimi, starostwami, jak również regionalnymi izbami rachunkowymi. Do niektórych instytucji można też zwrócić się o objęcie patronatem.

Dla badań warto także wykorzystać znaczenie nauki w świadomości społecznej [Sitek 1988]. Nauka oraz jej przedstawiciele cieszą się znacznym prestiżem, co może być pomocne w badaniach na poziomie gmin.

Literatura

- Baranowska-Skimina A., *Mikroprzedsiębiorstwa polskie 2009 r.*, <http://www.egospodarka.pl/tematy/mikroprzedsiębiorstwa>.
- Brol R., Maj M., Strahl D. [1990], *Metody typologii miast*, Wyd. AE we Wrocławiu, Wrocław.
- Dacko M. [2007], *Baza ekonomiczna i struktura funkcjonalna gmin województwa małopolskiego*, Roczniki Naukowe SERiA, t. IX, z. 2.
- Daniłowicz P., Sztabiński P. [1990], *Pytania ogólne a pytania szczegółowe. Problemy wiarygodności informacji*, [w:] *Analizy i próby technik badawczych w socjologii*, red. Z. Gostkowski, t. VIII, Ossolineum, Wrocław.
- Dziewoński K. [1971], *Studium rozwoju pojęć, metod i ich zastosowań*, [w:] *Baza ekonomiczna i struktura funkcjonalna miast*, Prace Geograficzne IG PAN nr 87, Warszawa.
- IBnGR: *nie wiadomo, ile w Polsce jest przedsiębiorstw*, <http://www.bankier.pl/wiadomosc/IBnGR-nie-wiadomo-ile-w-Polsce-jest-przedsiębiorstw-2156992.html>.
- Jerczyński M. [1973], *Zagadnienia specjalizacji bazy ekonomicznej większych miast w Polsce*, [w:] *Studia nad strukturą funkcjonalną miast*, red. K. Dziewoński, Prace Geograficzne IG PAN nr 97, Warszawa.
- Kubiak A., Przybyłowska I., Rostocki W. [1998], *Badania ankietowe*, [w:] *Encyklopedia socjologii*, t. 1, Wyd. Oficyna Naukowa, Warszawa.
- Lutyński J. [1968], *Ankieta i jej rodzaje na tle podziału technik otrzymywania materiałów*, [w:] *Analizy i próby technik badawczych w socjologii*, red. Z. Gostkowski, J. Lutyński, t. II, Warszawa.
- Lutyński J. [2000], *Metody badań społecznych*, Wyd. Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź.
- Maciejuk M., Zapart J. [2006], *Metoda analizy nadwyżki pracowników w ocenie przemian struktury funkcjonalnej regionów*, [w:] *Metody oceny rozwoju regionalnego*, red. D. Strahl, Wyd. AE we Wrocławiu, Wrocław.

- Marszał T. (red.) [2007], *Struktura funkcjonalna małych miast*, Wyd. UŁ, Łódź.
- Nowak S. [1985], *Metodologia badań społecznych*, PWN, Warszawa.
- Okoń W. [1984], *Słownik pedagogiczny*, PWN, Warszawa.
- Olechnicki K., Załęcki P. [1997], *Słownik socjologiczny*, Wyd. Graffiti BC, Toruń.
- Ossowski S. [1983], *O osobliwościach nauk społecznych*, PWN, Warszawa.
- Przybyła K. [2010], *Wpływ specjalnych stref ekonomicznych na kształtowanie się bazy ekonomicznej miast*, Wyd. Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, Wrocław.
- Sitek W. [1988], *Pozaprofesjonalny obraz nauki jako problem socjologii kultury*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
- Suliborski A. [2010], *Przedmowa*, [w:] *Studia nad bazą ekonomiczną miast i rynkiem pracy w województwie łódzkim*, red. M. Wójcik, Karpacki Instytut Rozwoju Regionalnego w Nowym Sączu, Zakład Geografii Regionalnej i Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego, Nowy Sącz–Łódź.
- Sztabiński F. [1968], *Proces komunikowania się w ankiecie pocztowej. Prezentacja schematu*, [w:] *Analizy i próby technik badawczych w socjologii*, red. Z. Gostkowski, t. VIII, Warszawa.
- Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym (DzU z 2011, nr 17, poz. 209 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (DzU nr 88, poz. 437 z późn. zm.).
- Walkiewicz D. [2010], *Baza ekonomiczna miast województwa łódzkiego w pracach łódzkiego ośrodka geograficznego*, [w:] *Studia nad bazą ekonomiczną miast i rynkiem pracy w województwie łódzkim*, red. M. Wójcik, Karpacki Instytut Rozwoju Regionalnego w Nowym Sączu, Zakład Geografii Regionalnej i Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego, Nowy Sącz–Łódź.

SURVEY RESEARCH IN THE PROCESS OF IDENTIFICATION OF FUNCTIONAL STRUCTURE OF COMMUNE. SOME METHODOLOGICAL REMARKS

Summary: By postulating precision in scientific research, the outcome of which is obviously determined by the quality of acquired data, the article points out the possibility of using survey research, especially in the areas not covered by the public statistics, or where they are inefficient. The author presents this supposition in comparison with the other methods of research of the functional structure and the economic base of municipalities. At the same time, he indicates the practical possibilities of implementing some of the presented solutions. He emphasizes, however, that in accordance with the postulated precision (and for himself, personally), these guidelines should find their exact place in the methodology of the conducted research.

Keywords: methods of identification and measurement of functional structure, survey, precision in social research.